

Kile tudunmɔɔ

Danɛli

wo keree

*W'a pye nadadɛnme fiɛge ka ni, ga lee bɛ ya
wu pye w'a fya na Kile jɔmɛɛ yaha wɛ*

L'histoire du prophète Daniel en langue mamara du Mali

Kile tudunmɔɔ

Danɛli

wo keree

*W'a pye nadadɛnme fiige ka ni, ga lee be ya
wu pye w'a fya na Kile jɔmɛɛ yaha we*

L'histoire du prophète Daniel

*Il a été immigrant dans un autre pays, mais
malgré cela, il a été fidèle à Dieu*

Traduit en langue mamara (minyanka) du Mali

Église Chrétienne Évangélique
BP 31 Koutiala, République du Mali

Nos remerciements à Global Recordings Network
pour leurs dessins.

Les illustrations sont utilisées avec la permission
de Global Recordings Network.

1ère édition en langue mamara 200 exemplaires

© 2013 Église Chrétienne Évangélique du Mali
BP 19 Koutiala
République du Mali

ገሐሐ ተታዢ ጋሙ

We seme we ya ገሐሐ tii ná wemu na ge, wee mege ki je na Dapeli.

Izirayeli shen wu bye Dapeli, a Babiloni shéen di ba pu co kashen buloo, wu ni wu kaafée, na gari ni pu ni Babiloni fiige ki ni. A Dapeli ni wu naniinee taanri di she gori ya ጋሙ fēere ni pu wo Kile wu mu. Saan wu ni wu saanra ti be ni pu ya fya wu ገሐሐ na, na nahana pu wo Kile wu mu we.

A Kile di fungongō fēere kan Dapeli mu fo wu na ስሙን ጋሙ ነዩ.

Pe ጋሙ pe ya foro Karibege ጋሙ Nile li wo seme ጋሙ li ni. Ma bu lee kalaa, ma na kii keree kii ገሐሐ ce xuuni.

Jomɔ pu tataya

Danɛli ni wu naarijii pee Babilɔni ni	1
NabukodonoƵƵɔri wo ηmunɔƵɔ ke	3
Kile ya ηmunɔƵɔ ke ni ni kóri she Danɛli na	4
NabukodonoƵƵɔri wo sanni jaa wu kalene le	8
Danɛli wo nariineɛ pu ya ta sɔɔ na pɛɛɛ taha sanni jaa wu na we	9
P'a nariineɛ taanri wu wá nagbɔɔ ki ni	11
Kile ya nariineɛ taanri wu nuɔɔ wolo	11
Kasɔɔɔ ki wo kama pe	13
Danɛli wo pɛɛn p'a wu peri	16
P'a Danɛli wá cenreyɛ wɛɛɛ ki ni	18
Kile ya Danɛli shɔ cenreyɛ yi na	19

Dapeli ni wu jaarinii pee Babiloni ni

(Dapeli kuuro 1:1-21)

Ayiwa Zhude fiige ki saan Yoyakimu wo saanra ti yee taanri wuu le, Babiloni fiige ki saan Nabukodonozori ya pa, na ba Zheruzalemu maha, Zhude fiige ki kugboɔ le. A Kafɔɔ di se kan Babiloni sheen pu mu saannaa Yoyakimu na, na Kile-peɛɛɛ pugboho ki yaɲmuyɔ ya be ɲɔ yaha pu mu. A p'i gari ni sipyiire ti ni Shinari fiige ki ni, na yaɲmuyɔ yi yaha pu wo yasunyɔ puga ki ni, naafuu wu tayahaɲa ki ni.

Lee kadugo na a Babiloni saan wu tuduro kan Asipenazi mu, wu wo keree ki beeri ɲuɲɔfɔɔ we, na pu she ni Izirayeli levɛɛ pii ni, na foro saan wu wo gbawege ki ni, kelee kpɔnceɲɛ kii na. P'i bye levɛɛ, piimu cɛre ya ɲɔ, mane wa shishiin di ɲɛ pu na-ɛ ge. P'i bye fungɔnyɔ fɛɛ ni kalaa fɛɛ, piimu ya keree ɲaha cɛ ge. Pee di ba yaha saan wu wo puga ki ni kapyɛɲɛ ki kaa na. P'i pu taanni Babiloni sheen jomɔ pu ni, pu da pu kani, pu da pu kalaa. A saan wu jo na wee ya yaligee kiimu li caɲa beeri, na duven wemu gbuu ge, na p'a yee shi kaan pu be mu. P'i pu taanni yee taanri funɲɔ ni, lee kadugo na p'i jɛ saan wu wo kapyɛɲɛ ki ni. Levɛɛ piimu p'a shɔɔnri ge, Zhude fiige ki sipyii shishɛere wu bye pu ni: Dapeli, Ananiya, Mishayeli ni Azariya. A saan wu puga ki keree ki ɲuɲɔfɔɔ wu meye yatii le pu beeri na. A wu Dapeli mege le na

Balitazaari, na Ananiya mege le na Sadaraki, na Mishayeli mege le na Mesaki, na Azariya mege le na Abedi-Nego.

A Dajeli di li yaha wuye funjo ni na wee wa da wuye nɔɔɔɔ ni saan wu wo yaligee kee ni wu yagbaya yi ni we. A wu saan wu puga ki keree ki jɔɔɔɔ wu jɛeri na wu ganha da wee karamu fo wu wuye nɔɔɔɔ ni yee yaliye yi ni we. A Kile di Dajeli kaa taan keree ki jɔɔɔɔ wu mu, a wu sɔɔ kee jɛrege ki na. Ga a wu Dajeli pye: «Ne fyagi na kafɔɔ saan wu na, wee wemu w'a yee wo yaligee kee ni yee wo yagbaya yi she ne na ge, wu ba ba yee ta yee ya shɔɔɔ toro yi kaafɛ pusamaa t̃aan, wu na ba jo na ne wo kabee li wa lere, lee ma na jɔɔ le be!» Ayiwa, Asipenazi bi Dajeli ni Anania ni Mishayeli ni Azariya ye keree le ná wemu keje ni ge, a Dajeli di wee pye: «N'a ma jɛeri, w̃ taanna wii cabyaa ke funjo ni, ma da naxhoo yapyiire ni lɔhɔ ye kaan w̃ mu!» Kee bu doro, piimu p'a saan wu wo yaligee ki li ge, m'a w̃ taanna ni pee levee pu ni. Ma bu lemu ta lee funjo ni, m'a w̃ co yaa ni lee ni.

A wee ná wu sɔɔ lee na, na pu taanna wii, cabyaa ke funjo ni. Cabyaa ke w'a toro ge, a Dajeli ni wu jaaripii pu ceepuuro ti jaha di sii jɔ, a p'i nɔhɔ pele be sanha na toro piipu levee pu t̃aan, piimu pu bi saan wu wo yaligee ki li ge. Ma lɔ kee cana ki na, yaligee ki kanvɔɔ wu ya saan wu wo yaligee kee ni wu yagbaya yi kan nige pu mu we, na ganha na naxhoo wo yapyiire ti kaan pu mu. A Kile di laje ni fungɔngɔ fɛere kan pii levee shishɛere we mu, na guri na pu xakilee taan kalaa wu be na. Lee beeri kadudo na a Dajeli di bye pu niye ni sipya wemu w'a ŋmunuyo ni kashɛge kóri ce ge.

Tuun wemu w'a bi she pu daanni wu na ge, a wee di ba fa. A saan wu keree ki beeri ገህጋፍጋ Asipenazi di she ni kalaapiire ti beeri ni Nabukodonozጋri mu. A pu ni saan wu binne tiin, na jo. Ga sipya wa shishiin ya ta pu beeri ni wemu w'a Dapeli ni Ananiya ni Mishayeli ni Azariya xጋ we. Wee tuun wu ni a pee di jé saan wu puga ki labye wu ni. Fungጋጋጋ fæere ni laje keree kiimu beeri na saan w'a pu yege ge, a p'i da Babilጋni wo ceme fæe pee ni celobyii pu naha na fo tጋጋnii ke kee keree ki beeri ni. A Dapeli di gori wà kapyeጋe ki ni fo na she nጋ saannaa Sirusi wo saanra ti yeeshiine li na.

Nabukodonozōri wo ηmunōgō ke

(Danēli kuugoo 2:1-6, 10-13)

Wu saanra ti yee shuun wuu li na, Nabukodonozōri ya ηmunōgō ka ηmunō. A l'i wu funḡō pen fo wu ya já ηmunō nige wē. A saan wu tuduro tun na pu fiige ki ceme fēe ni jinaa kapyebyii ni celobyii ni wōrōō cēvēe pu bēeri yiri, kōnhō p'i ba wu wo ηmunōgō ki ni ki kōri wu bē naha jo wee mu. A pu bēeri di ba na pa saan wu yire li logo. A saan wu pu pye: «ηmunōgō ka nē ηmunō a kee di nē funḡō pen fo xuuni. Na funḡō di wa di kee ηmunōgō ke kōri cē.»

A wōrōō cēvēe p'i saan wu pye Arame shēen jomō pu ni na: Uun wū saan we, Kile wu ma yaha shikaraga! Wēe piimu pu wa ma kapyebyii pu ge, ma ηmunōgō ki naha jo wū mu, wū na ba ki kōri shē ma na. A saan wu ceme fēe pu ḡō shō na: «Yee bye yee di ya nē ηmunōgō ki ni ki kōri jo nē mu wē, lemu na nē yere ge, lee li wa mē na yee bēeri cere cere, na yi piyeyē yi bē ja na pye katapiye. Ga yee bu ηmunōgō ki paari, na ki kōri wu bē jo, nē na ba yaḡmuyō nizaaya niḡehēyē kan yi mu, na pēḡḡe niḡbōhō bē taha yi na. Ayiwa, yi na ηmunōgō ke ni ki kōri jo na mu.»

A wōrōō cēvēe p'i saan wu ḡō shō na: «Saan we, kaa lemu mu w'a zhaa ge, sipya wa shishiin wa ḡiḡe ke na wemu na já lee jo mu mu wē. Wu ni wu fanha ke ni wu sefēere ti bēeri ni, saan wa shishiin bē di sanha lee kaa le tuugo sha wu ceme fēe ni wu jinaa kapyebyii ni wu wōrōō cēvēe mu wē. Uun wū saan we, lemu mu w'a zhaa ge, l'a waha toro. Sipya wa shishiin da já ke paari mu mu, wu ki kōri wu bē

paari wε, fo kilelεε piimu jε ke niηε ke na-ε ge, fo pee ye.»
A lee di saan wu luu yirige fo xuuni. A wu tuduro yaha she
na pu Babiloni fiige ki fungonyo fεε pu bεeri gbo. Ayiwa,
ba fungonyo fεε pu wo gbuuro ti wo tuduro t'a caaga fiige
ki bεeri ni wε, a p'i gari Dapeli ni wu kaafεε pu be feni di
zhe gbo.

Kile ya ηmunogo ke ni ki kori she Dapeli na

(Dapeli kuugoo 2:14-19, 24-49)

Ayiwa, a saan wu gɛdii juηofɔ Ariyoki di gbegele wu she
Babiloni fungonyo fεε pu gbo. A Dapeli di jo ni wu ni ni
fungongo fεere ni. A Dapeli di Ariyoki pye: «Jaha d'a pye a
saan wu le kaa le waha me wε?» A Ariyoki di yi bεeri jaha
jo Dapeli mu. Lee kadugo na a Dapeli di she saan wu mu,
na wu jεeri na wu cabyaa kii kan wee mu, na wee na ba
kee ηmunogo ki jaha jo wu mu. A Dapeli di gari puga, na
she kee keree ki jaha jo wu kaafεε pu mu: Ananiya ni
Mishayeli ni Azariya ni. A wu pu pye na pu Fugba Kile wu
jεeri wu juηo jaari pu na, wu le kaηmohɔnɔ le she pu na,
kɔnhɔ pu ganha bu pee gbo wε, wu ni wu kaafεε pee,
na fara Babiloni fungonyo fεε pusamaa bεeri na. A lee
kaηmohɔnɔ l'i zhe Dapeli na piige ni kasheε la ni. A Dapeli
di Fugba Kile wu sɔ.

Ayiwa, a Dapeli di she Ariyoki mu, saan wu bi wemu tun
na wu Babiloni fiige ki fungonyo fεε pu bεeri gbo ge, na
she wu pye: «Ma ganha bu yafiin be pye Babiloni fungongo
fɔ wa shishiin be na wε. Na jaha co she saan wu mu, ne

na zhe wu ηmunɔɔ ki ni ki kóri be jo wu mu.» A Ariyɔki di fyaala she ni Dajeli ni saan wu mu na she wu pye: «Wèe ya sipyii piimu co Zhude fiige ki ni ge, ne sipya wa ta pee ni wemu na já ma ηmunɔɔ ki naha jo ma mu ge.»

Ayiwa, Dajeli wemu mege ki bye be sanha na Balitazaari ge, a saan wu wu pye: «ηmunɔɔ kemu ne ηmunɔ ge, ta mu na já ki ni ki kóri wu paari ne mu can na ya?» A Dajeli di saan wu ɔɔ shɔ na: «Kaηmɔhɔɔ lemu saan w'a zhaa ge, fungɔɔ fɔɔ wa shishiin, kelee celɔbye wa, kelee cemɛ fɔɔ wa, kelee wɔɔɔ cɛvɔɔ wa shishiin da já lee kaηmɔhɔɔ li naha jo saan wu mu we. Ga Kile nigin ye wa wà fugba wu ni, wee wemu w'a kaηmɔhɔɔ shee ge. Kaa lemu li da ba bye cabaya na ge, lee w'a pa zhe mu Nabukodonozɔri na.

Ayiwa, ηmunɔɔ kemu m'a ηmunɔ, na kashɛ lemu ja ge, lee li wa mɛ: Na mu yaha mu ya sinne, mu bi ma funɔɔ kɔɔ ni nibaɔa keree ni. Ayiwa, wemu w'a kaηmɔhɔɔ shee ge, keree kiimu na ba bye cabaya na ge, kee w'a she mu na. Ne wi ge, li wa nago kanna ne wo fungɔɔ fɛere ti t'a pele na toro sipyii pusamaa beeri wuuro ti tãan, na lee wuu na le kaηmɔhɔɔ le ya she ne na we. Ga kɔhɔ li kóri di jo saan wu mu, lemu l'a wu funɔɔ cɔri ge, wu lee cɛ.

Ayiwa saan we, kashɛ lemu mu ya ja ge, lee li wa mɛ: «Jaa wa mu ya ja wemu je ba sipya je-ε ge. Wee jaa wu bi tɔɔɔ na beɛ, na ji xuuni. Wee jaa wu niyerege ki bye mu jahagbaa na, wu jepaa li bi mu fyagi. Wee jaa wu ɔɔɔ bye sanni nidiime, wu dodonɔ ni wu keye y'i je warifyɛn, wu yacere ni wu shegee k'i je dajaa. Wu kasaangaa k'i je tɔɔɔ, wu nidahaa k'i je tɔɔɔ ni cogo

tasuri. Na mu yaha mu na wee jaa wu wii, a faakagerenje ka di gegi laha kiyε mu faaboboŋɔ ka na sipya keŋε baa, na ba wee jaa wu kpɔn nidahaa kii na, kee kiimu ki bye tɔɔɔ ni cogo tasuri wu ge, na kee tɔnhɔɔ. Lee taapile li ni a tɔɔɔ te, ni cogo ke, ni dapaa we, ni warifyen we ni sanni wu beeri di dɔnhɔɔ, na bye ba shinma kugun je we, kafεεge ya wemu lɔ na gaanji shinma wu fɔduun ni ge. A kafεεge di gari ni yi beeri ni ali yi fe be ya ja nige we. Kagerenje kemu k'a pa jaa wu kpɔn ge, a kee di jeri pye faabobotɔɔngɔ, na koŋɔ ki beeri tɔ.

Ayiwa, ηmunɔɔ kemu m'a ηmunɔ ge, kee ki wa ke. Ki kɔri wu wi ge, nime w'a da ba wee jo saan wu mu. Uun wu saan we! Mu je saannaa wo saan. Fugba Kile w'a saanra, ni sefeere, ni fanha ni tɔɔɔ kan mu mu. Kile ya mu teŋε sipyii pu beeri ni sige xaara ti beeri ni shazheere ti beeri juŋɔ ni. Xuu xuu ni ke ka beeri je ge, mu wo fanha ki je yi beeri na. Mu wu je sanni juŋɔ ke.

Mu kadugo na, saanra tabetii na ba yiri, ga tee wo fanha k'a da ba mu wogo ki xɔ we, lee kadugo na saanra taanri wuuro ti na foro yere. Tee ti wa dapaa tɔɔɔ te. Tee saanra ti na ba koŋɔ ki beeri mara. Lee beeri kadugo na saanra shishεere wuuro na ba yiri, tee saanra ti wo fanha ki na ba waha ba tɔɔɔ je we. Ba tɔɔɔ ma yaaga beeri tɔnhɔɔ, na ki mɔɔɔ we, mu na tee saanra t'a da ba saanra tisara beeri tɔnhɔɔ, na ti mɔɔɔ. Wu nidahaa kee ni wu nibehε kiimu m'a ja kee di je tɔɔɔ ni cogo tasuri ge, lee ya li sheε na tee saanra ti na ba daa. Ti taaga ka na ba waha ba tɔɔɔ je we, ma na jo ba ma tɔɔɔ ti ja pagana lemu t'a suri cogo ki ni we. Ga ba m'a nibehε ki ja ki taaga ka na

၂၈ တံတံ, ka di ၂၈ cogo we, mu tee saanra ti taaga ka da ba bye ni fanha ni, taaga ka fanha na xho. Ma na တံတံ ti ၂၈ t'a suri cogo ki ni, lee ya li shee na pii saannaa pii na ba taanra le၂၈၈ ni puy၈ ni gbajiire ni cele၂၈၈ koo ni, k၈၈၈ p'i bin၈၈ p'i bye nigin, ga pu da já puy၈ co di m၈ we, ba တံတံ ၂၈ me ti ni cogo ya já yi၂၈ co na m၈-၈ we.

Pee saannaa pu wo tuun wu ni, Fugba Kile wu na ba saanra tabetii yirige, temu da ga gy၈၈၈ bada we. Tee saanra ti da ga ba le shi watii be ke၂၈ ni we. Tee saanra ti na ba te saanra te beeri ky၈၈၈ na ti x၈ fe၈၈၈, ga ti၂၈ pyaa na ba gori yaha gbee. Tee saanra ti ၂၈ faakager၈၈ ke, kee kemu mu ya ၂၈ k'a kegi wolo ki၂၈ ni faabobo၂၈ ki ni sipya ke၂၈ baa, na ba တံတံ te ni cogo ke ni d၈၈၈ we ni warifyen we ni sanni wu beeri တ၈၈၈၈ ge. Lemu li da bye cabaya na ge, lee Kile-gb၈၈၈၈ ya she saan wu na. ၂၈၈၈၈၈ k'a kaa lemu she ge, lee wa da yi၂၈ we, nakaara di wa ၂၈၈၈၈၈ ki k၈၈၈ wu be ni we.

Ayiwa a saannaa Nabukodono၈၈၈၈ di nuguro sin Dapeli fe၈ ni, na ၂၈၈၈ ke buri ၂၈၈ na, na wu pe၈. A wu na tuduro kan na pu ma ၂၈၈၈၈၈ ni nudanga ၂၈၈၈၈၈ loolo wu na. Lee kadugo na a saan wu Dapeli pye: «See na, mu wo Kile wu ၂၈ kile၈၈ pu wo Kile we, na ၂၈ saannaa pu be wo Kaf၈, na ၂၈ ka၂၈၈၈၈၈၈ ki be wo she၈၈, bani mu ya já le ka၂၈၈၈၈၈ le she ne na.»

A saan wu Dapeli wo fanha ki ၂၈၈ yirige, na pe၈၈၈ ၂၈၈၈၈၈ ni၈၈၈၈၈၈ kan wu mu. A wu Dapeli pye Babil၈၈၈ mara wu beeri wo gbaf၈၈၈၈၈, na wu pye fung၈၈၈၈ fe၈ pu beeri wo ၂၈၈၈၈၈. A Dapeli di saan wu ၂၈၈၈၈ na wu

Shadaraki, ni Meshaki ni Abēdi-Nego pye Babilōni mara wu kaṇaḥashōnrimō. A Daṇeli ye pyaa di gori saan wu puga ki ni, na baari pyi wà.

NabukodonoƵƵri wo sannii jaa wu kalenē le

(Daṇeli kuugoo 3:1-7)

Ayiwa, a saannaa NabukodonoƵƵri di pu pye p'a jaa wa yàa ni sannii ni. Wee jaa wu ɲuɲɔ tēhēnē li bye mēterelee kelee taanri (30), wu kadaa di ɲe mēterelee taanri. A wu wee jaa wu sin Dura mura wu ni Babilōni mara wu ni. Lee kadugo na a saan wu tuduro tun na pu wu fiige ki fanhafēē, ni kumadaa, ni gbafēnēēēē, ni kiiri kōnvēē, ni fiige ki wari wu maravēē, ni yere kanvēē, ni sariya fēē ni fiige ki jahagbaafēē pusamaa bēeri yiri, kōnhō p'i ba wu wo sannii jaa wu kalenē li pye.

Ayiwa, saan w'a bi sannii jaa wemu yàa ge, a fanhafēē pee, ni kumadaa pee, ni gbafēnēēēē pee, ni kiiri kōnvēē pee, ni fiige ki wari wu maravēē pee, ni yere kanvēē pee, ni sariya fēē pee ni fiige ki jahagbaafēē pusamaa bēeri di ba puyē pinne wee jaa wu jahagbaa na, wu kalenē li kaa na. A jomō pu torogovō wu mujuu wá ni fanha ni na: «Shi wu bēeri, ni fiiye yi bēeri ni shi jomō pu bēeri wo sipyii, tuduro te ti wa na jo yi mu ge, tee ti wa mē: «Yi ba maga ni sibēnē ni koni ni gbogo ni yatinyē tuuyo yi bēeri mēhēē logo tuun wemu ni, yi bēeri di nuguro sin y'i jahaya ye buri ɲiɲē ki na, y'i sannii jaa wu pēlē, wee wemu saannaa NabukodonoƵƵri ya sin ge. Sipyaa sipya

wu ꞑe wu ya nuguro sin, na ꞑaha ke buri ꞑiꞑe ki na, na wee jaa wu ꞑeꞑe we ge, weefɔ na ba wá lee taapile li ni kanra nagboho ki ni.» »

Lee na, ba shi wu bæri, ni fiiye yi bæri, ni shi jomɔ pu bæri wo sipyii pu bæri ya pa maga, ni sibene, ni koni, ni gbogo, ni yatinye tuuyo yisaya bæri wo meheɛ ki logo we, a pu bæri di nuguro sin, na ꞑahaya ye buri ꞑiꞑe ki na, na sanni jaa wu ꞑeꞑe, saannaa Nabukodonozoꞑri ya wemu sin ge.

Danɛli wo naniineɛ pu ya ta sɔɔ na pɛɛɛ taha sannɪ jaa wu na wɛ

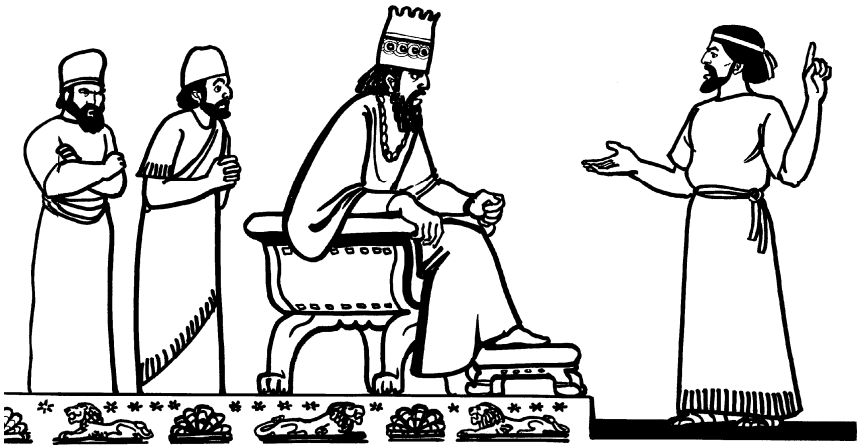
(Danɛli kuugoo 3:8-18)

Ba lee ya pye wɛ, lee taapile li ni a Kalide sheen pii di fulo na Yawutuu pu ɲuɲɔ le. A p'i saannaa Nabukodonoɔɔri pye: «Ɛɛ saan we, Kile wu ma yaha shikaraga! Ɛɛ saan we, muye pyaa k'a te tuduro te kan na sipyii pu beeri ba maga ni sibene ni koni, ni gbogo ni yatinye tuuyo yisaya beeri meheɛ logo tuun wemu ni, na pu beeri di nuguro sin p'i sannɪ jaa wu peɛ. Na sipya wemu bu zhe wu da nuguro sin wu jaa wu peɛ wɛ, na weefɔɔ na wá lee taapile li ni kanra na ki ni. Saan we, mu ya Yawutu piimu teɛɛ na p'a Babilɔni fiige ki keree ki jaha shɔɔnri ge, Shadaraki, ni Meshaki, ni Abɛdi-Nego, pee ya ta ma ɲɔmɛɛ co wɛ, pu ya ta na mu wo yasunɔ yi peɛ wɛ. Sannɪ jaa wu be mu ya sin ge, pu ya ta wu peɛ wɛ.»

Ayiwa, ba Nabukodonoɔɔri ya yee logo wɛ, a wu luu di yiri fo xuuni. A wu jo na pu pa ni Shadaraki ni Meshaki ni Abɛdi-Nego ni. A p'i ba ni pu ni saan wu mu. A Nabukodonoɔɔri di pu pye: «Shadaraki, ni Meshaki, ni Abɛdi-Nego, nɛ logo na yee ya ta na nɛ wo yasunɔ yi peɛ wɛ, sannɪ jaa wemu nɛ sin ge, na yee ya ta nuguro sin wee be fɛɛ ni na wu peɛ wɛ, can wu ɲɛ wii ya? Ayiwa yi gbegele nime, yi ba maga, ni sibene, ni koni, ni gbogo ni yatinye tuuyo yisaya beeri meheɛ logo tuun wemu ni, jaa wemu nɛ sin ge, y'i nuguro sin y'i wee peɛ. Yi bye y'i ya wu peɛ wɛ, yi na ba wá lee taapile li ni kanra na ki ni. Kile weke wu da já ba yee shɔ nɛ na wɛ?»

A Shadaraki, ni Meshaki, ni Abedi-Nego di saan wu ɲɔ shɔ na: «Eε saan we, ɲuɲɔ wa li na wèe pu ya jo le kaa le ni wε. Saan we, Kile wemu mu wèe ya kapyeɲεε pyi ge, wee na já wèe shɔ kanra na ki na, na guri na wèe shɔ mu be wo fanha ki na; wu shiin di na ba wèe shɔ be. Ga wu ɲεhe bye wu ya wèe shɔ be we saan we, li ce fiinɲε na wèe wa da da kapyeɲεε pyi ma yasunɲɔ yi mu wε. Sanni jaa wemu be m'a sin ge, wèe di wa da wee be pele we.»

P'a najiineε taanri wu wá nagbɔhɔ ki ni

(Danɛli kuugoo 3:19-23)

A NabukodonoƵƵri luu lisana di danha fo wu jaha k'a Ƶeri Shadaraki, ni Meshaki, ni Abedi-Nego keree na. A wu jo na pu kanra li na ki jaanɔ sanha, p'i ki kafugo ki peɛ nizhiige ki na fo tɔɔnii gbarashuun. A wu wu wo sɔɔsii baraga wuu pii pye na pu Shadaraki, ni Meshaki, ni Abedi-Nego pɔ, p'i pu wá kanra na ki ni. A p'i pee sipyii pu pɔ ni pu kulushiilee, ni pu fadeye, ni pu juɔɔɔɔ ni pu fadegbɔyɔ yi beeri ni, na pu wá kanra na ki ni. Saan w'a tuduro ti jo ni kafugo ni, a p'i kanra li na ki peɛ fo na doro, lee funɔɔ ni, sɔɔsii piimu p'a Shadaraki, ni Meshaki ni Abedi-Nego wá na ki ni ge, a na ki kafugo k'i pee beeri gbo. Pee namaa taanri wu wi ge, Shadaraki ni Meshaki, ni Abedi-Nego, a pee nibɔyɔ di do kanra na ki ni.

Kile ya najiineε taanri wu juɔɔ wolo

(Danɛli kuugoo 3:24-30)

A saannaa NabukodonoƵƵri jaa di yìri, a wu gburogi yìri, na wu kanahashɔrimɔɔ pu yege na: «Ta sipyii taanri be wèe ya pɔ wá na ki ni wè? A p'i wu juɔ shɔ na: «Eε, lee ya ce fiinɔ saan we!» A saan wu jo sanha na: «Ne d'a tere na namaa shisheere jaa pɔɔɔ baa do! Pee wa na jaari na ki ni, k'i ya yaaga be pyi pu na we. Shisheere wo wu Ƶe ba kileɛe ja Ƶe we.»

Lee kadugo na a Nabukodonozōri di fulo nagbōho ki na, na jo: «Shadaraki ni Meshaki ni Abēdi-Nego, Kile-gbōtabaaga wo kapyebyii pee, yi foro pa naha!» A Shadaraki ni Meshaki ni Abēdi-Nego di foro nagbōho ki ni.

A fanhafēe pee, ni kumadaa pee, ni gbafeneereēe pee ni yere kanvēe pu bēeri di ba binne. A p'i li ja na na ki ya yaaga be pye pu ceepuuro ti na we, pu juuzhiire ti be ya sosi we, yafiin di ya pu fadeye yi be ta we, na be nugo di ya pye pu na we. Wee tuun wu ni a Nabukodonozōri di jo: «Baraga ki taha Shadaraki ni Meshaki ni Abēdi-Nego wo Kile wu na. Wee ya wu meleke wu tun na pa wu kapyebyii pu sho, bani pee ya dā pu Kile wu na, na zhe pu da saan wu jōmēe co we, na pu ceepuuro ti kan xu mu, pēēē yaaga katii wo bele naha na kemu jē pu wo Kile wu we. Lee wuu na jōmēe le n'a da jo ge, lee li wa mē: «Sipyaa sipya, m'a pye shi bēeri, kelee m'a yiri fiige bēeri ni kelee m'a ta ma na jomō tuugo bēeri yu, ma ga joguumō jo wā Shadaraki, ni Meshaki ni Abēdi-Nego wo Kile wu na, ma na jere jere, na ma puga ki ja na wo kiye nūjō ni ba kaafugo jē we, bani pēēē yaaga ka shishiin jē wā kemu na já sipya sho ba wee Kile wu jē we! Lee kadugo na a saan wu tayereye kan Shadaraki ni Meshaki ni Abēdi-Nego mu Babilōni mara wu ni yemu y'a ye nizhiye yi na ge.

Kasōrgō ki wo kama pe

(Danēli kuugoo 5:1—6:1)

Caŋa ka saannaa Belishazaari ya pa ligbōho ka gbegele wu wo sipyigbōo pu mu. Pee bi bye sipyii kabōfono nigin

(1.000). A wu duvengbaa ɲɔ co pu jaha tàan. Na wu yaha wu na duven wu gbuu, wu to NabukodonoƵƵɔri bi sanni ni warifyen cɛɛgbuugoo kiimu ɔ Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni Zheruzalemu ni ge, a wu tuduro tun na pu kee ɔ pa, kɔnhɔ wu ni wu cèe ni wu taanfɛzhaa ni wu sipyigbɔɔ pu ba duven wu gbuu ni kee ni. Ayiwa a p'i ba ni kee sanni cɛɛgbuugoo ki ni, kiimu p'a ɔ Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni Zheruzalemu ni ge. A saan wu ni wu sipyigbɔɔ pee ni wu taanfɛzhaa ni wu cèe p'i duven wu gba ni kee ni. P'a pa gba na tin tuun wemu ni ge, na ɲɔ co na pu yaperɛɛ pele kee kiimu k'a yàa ni sanni, ni warifyen, ni daɲaa tɔɔɔ, ni tɔɔɔ, ni tiye ni faaya ni ge.

Lee taapile li ni a p'i sipya keɛɛ ɲa k'a foro yere. A kee keɛɛ ki wo kabɛhɛɛ k'i ganha na kama pa kani saanra puga ki kasɔɔɔɔ ki na sokinna wu shizhaa. A saan wu kee keɛɛ ki ɲa ki kabɛhɛɛ ki na kama pu kani. A saan wu jaha k'i ɲeri, a wu xakili wu wuregi fo na wu funɲɔ pɛn, a wu cére t'i shɔ wu na fo wu nugunyɔ yi na jele, na ma na guuni yiye na. A saan wu sele, na tuduro tun na pu cemɛ fɛɛ, ni wɔɔɔ cɛvɛɛ ni sigaanfɛɛ pu bæri yiri. A saan wu Babilɔni fungɔnyɔ fɛɛ pu pye: «Sipyaa sipya w'a já pe kama pe kalaa, na pu kóri be jo ne mu ge, saannaa fadenɛ k'a da le wufɔɔ na, na sanni ɲɔhɔɔ le wu katige ni, wufɔɔ na bye Babilɔni fiige ki saanra ti ɲuɲɔfɔgbɔ taanri wo.» A saan wu wo fungɔnyɔ fɛɛ pu bæri di ba, ga wa shishiin ya já kama pu kalaa, kelee na pu kóri jo saan wu mu wɛ. Wee tuun wu ni a saan wu xakili wusama di wuregi. A wu jaha k'i ɲeri sanha, a wu sipyigbɔɔ pu yatɛnyɛ di xhu.

A saan wu nu wu saan we ni wu sipyigbo pu wo mujongo ki logo, na ba je kalene li puga ki ni, na jo: «Ee saan we, Kile wu ma yaha shikaraga! Ma funjo ganha bu ben we, ma naha ki be ganha bu jeri we! Na wa wa ma fiige ki ni fefere kilele pu wo munaa li wa wu ni. Ma to wu wo cana nii li ni, xakili fere, ni kanahacene ni fungongo fere bye wu ni ba kilele pu je we. A ma to saannaa Nabukodonozori di wu pye ceme fee, ni woro cene, ni sigaanfee, ni jinaa kapyebyii pu beeri wo jongo. Wee na wu mege ki bye na Dapeli a p'i wu mege le na Balitzaari. Laje ni fungongo fere wo kakanhana munaa li bye wu mu, na nmungo naha yu, na kanmohoko shee, na yegeye niwaya joshoko kaan. Ayiwa, yi wee Dapeli wu yiri, wu na ba kama pu kalaa, na pu kori be jo ma mu.»

Ayiwa, a p'i she Dapeli yiri na pa saan wu mu. A saan wu Dapeli pye: «Ne to w'a bi sipyii piimu co na yiri Zhuda koomo pu ni ge, wa mege ki bye pu ni na Dapeli, ta mu wu je wii? Ne logo na kilele pu wo munaa li wa mu mu, na mu xakili w'a taan, na laje ni fungongo fere kakanhana wuuro ti je mu mu. P'a pa ne mu ni fungonyo fee pee, ni ceme fee pu ni, koho p'i ba pe kama pe kalaa, p'i pu kori jo na mu, ga pu ya ja we. Ne d'a logo na mu ya ja kanmohoko naha jo, na keree niwagaa be naha yu. Ma bu ja pe kama pe kalaa, na pu kori be jo na mu, saannaa fadeje ki da le ma na, na guri na sanni joko be le ma katige ni, na ma pye saanra ti beeri wo jongo fegbo taanri wo.»

A Dapeli di saan wu jo sho na: «Saan we, ma wo pereje yanmuyo yi yaha maye mu, kelee m'a yi kan piitiilee mu.

Ga lee be na, n'a da ba kama pu kalaa, na pu kóri be jo saan wu mu. Saan we, Kile-gbɔtabaaga bi saanra, ni pɛɛɛ, ni ɔɔɔ ni sefɛere kan mu to Nabukodonoɔɔri mu. Kee megbɔhɔ ki wuu na, sipyii pu beeri, ni shi wu beeri, ni shi jomɔ pu beeri wo jovee bi fyagi wu jaha na fo na jɛɛ. Wu bu jo wu sipya wemu gbo, w'a wee gbo, wu bu jo wu sipya wemu yaha jii na, w'a wee yaha. Wu bu jo wu pɛɛɛ taha sipya wemu na, w'a lee pye, wu bu jo wu sipya wemu cɛɛɛ, w'a weefɔ cɛɛɛ. Ga ba w'a pa wuye durogo, na wuye peɛ we, a wu gɔri laha saanra koro li na, a wu ɔɔɔ wu be di shɔ wu na. A wu gɔri yeege sipyii pu niɛ ni, na yatɔɔɔ luu le wu ni. A wu she binne ni sige kafaya ni, na ganha na jà li ba niiye jɛ we. A meɛɛ di ganha na wu ceepuuro ti kpɔɔn, fo caɔa kemu wuye pyaa ya pa yere li na na Kile-gbɔtabaaga wo saanra te ti jɛ sipyii pu wuuro ti nɔɔ ni ge, na sipya wemu bu daan Kile-gbɔtabaaga mu, na weefɔ mu w'a saanra ti kaan.

Ayiwa, mu Belishazaari, mu wemu w'a pye wu ja ge, mu ya kii keree kii beeri cɛ. Ga lee be na mu ya ta ɔɔ na maye tirige we. A mu di maye durogo, na maye taanna ni Fugba wu Kafɔ ni. A yee di Kile-pɛɛɛ pugbɔhɔ ki funɔ cɛɛgbuugoo ki ɔ na pa duven gbuu mu ni ma fanhafɛ pee, ni ma cèe, ni ma taanfɛzhaa. Yee ya duven wu gba ni yi ni na guri sanha na yi yaperɛ ki ɔ, warifyen yaperɛ, ni sannu wogoo, ni daɔaa ɔɔɔ wogoo, ni ɔɔɔ wogoo, ni tiye wogoo, ni kagereye wogoo. Na ta kee yaperɛ kii di ya jaa we, ki ya nuri we, k'i ya kaa ce we. Kile wemu keɛ ni mu wo munaa le ni ma jiiɛere ti jɛ ge, mu ya ta ɔɔ na wee peɛ we.

Lee wuu na Kile ya kii kabehɛ kii yaha k'a pa pe kama pe ka. Kama pemu p'a ka kasɔɔɔ ki na ge pee pu wa me na: MENE, MENE, TEKELI ni PARISIN. Pee jomɔ pe kɔri we: MENE, lee kɔri je «na tɔɔ». Kile ya mu saanra ti caya tɔɔ, na ti nɔ ti tɛhɛ na. TEKELI, lee kɔri je «na peze». Mu ya peze, fanha di ya ta mu ni we. PARISIN, lee kɔri je «na taa». Ma saanra t'a taa, na ti kan Mɛdi ni Pɛrisi shɛɛn pu mu.»

Lee taapile li ni a Belishazaari di jo na pu saannaa fadɛɛ le Dajɛli na, ni sannɔ jɔhɔɔ, na p'i wu pye Babilɔni wo saanra ti jɔɔɔɔ taanri wo we. Kee piinɔɔ ki ni a p'i Belishazaari gbo, Kalide shɛɛn wo saan we.

A Mɛdi shɛɛn Darusi di diin saanra ti na, wu shi wu bye yee keɛɛ gbaara ni yee shuun (62).

Dajɛli wo pɛɛn p'a wu pɛri

(Dajɛli kuugoo 6:2-10)

A Darusi di jɔɔɔɔ xhuu nigin ni keɛɛ shuu (120) tɛɛ wu wo jidaan funɔɔ ni, a pee di daa daa, na pye wu saanra ti jɔɔɔɔ tɛɛ yi bɛɛri ni. A wu jɔɔɔɔ taanri wa tɛɛ pee jɔɔɔɔ pu bɛɛri jɔɔɔ ni, kɔnhɔ pu bɛɛri di da ma p'a pu wo keree ki naha yu pee jɔɔɔɔ pu mu, lee di bye kaɔɔ wa shishiin ganha j'a kaa kyɛɛgi saan wu mu we. Dajɛli be wu bye pee jɔɔɔɔ taanri wu ni. Ga Dajɛli bye piipu jɔɔɔɔ pee ni jɔɔɔɔ pu samaa bɛɛri naha na bani wu fungɔɔɔ fɛɛɛ te ni wu laje wu bi

pele. A saan wu ganha na giin wu ba wu teŋe saanra ti beeri juŋɔ ni.

Ayiwa, a juŋɔfɛgbɔɔ pusamaa ni piipu juŋɔfɛe p'i ganha na kaa la shaa pu na já lemu taga wu tɔɔɔ le saanra ti keree na ge. Ga pu ya li ta we, bani Dajeli bye sipya wemu w'a tii ge, tanahaŋa ka shishiin bye wu na kaa la shishiin ni we.

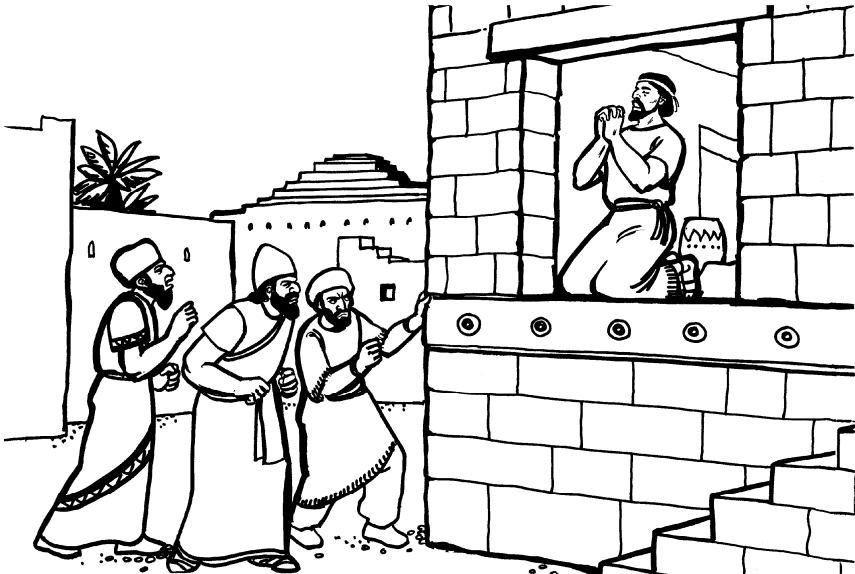
A pee sipyii p'i puye pye na: «Wèe da ga kaa la shishiin ta Dajeli feni di wu tɔɔɔ le we, fo wèe bu li sha wu wo Kile wu wo saliya wu ni.» A pee juŋɔfɛgbɔɔ pee ni juŋɔfɛe p'i togaaya ɔ she saan wu mu na she wu pye: «Saannaa Darusi, Kile wu ma yaha shikaraga! Ma saanra ti fanhafɛe pu beeri ya puye pinne, kaŋahashɔnrimɔɔ pee ni juŋɔfɛe pee ni yere kanvɛe pee ni gbafɛnɛɛɛɛ pu beeri ya puye pinne na be yi na na saan wu saliya wa teŋe, wu yi jo waha sipyii pu beeri mu na cabyaa kelee taanri (30) funɔ ni, sipyaa sipya w'a kile watii jɛeri kelee sipya watii wemu jɛ mu saannaa Darusi we ge, weefɔɔ ya yaa na wu co na wu wá cɛnɛɛɛ wege ki ni. Nime saan we, na saha ni Mɛdi ni Pɛrisi shɛɛn wo saliya wu ni, wee wemu wu jɛ wu ya jɛri we ge, mu ya yaa na we sariya we ka, na ma keŋe fe taha wu na kɔnhɔ wa shishiin ganha bu já wu jɛri we. A saannaa Darusi di wu keŋe fe taha wee saliya wu na.

P'a Dajeli wá cenreye wege ki ni

(Dajeli kuugoo 6:11-19)

Dajeli ya yi logo tun wemu ni na wee saliya we w'a tenje ge, a wu gari wu kaban, na she dugi jé wu puga, zangaso wu fugba wu ni. Wu puga ki fenetirilee piimu naha ki bi tagi Zheruzalemu yíri ge, a wu pee mugí, na Kile jɛeri ba w'a tee na li pyi we. Caɗa caɗa Dajeli bi ma nuguro sin tɔɗpii taanri wee xuu wu ni, na wu Kile wu jɛeri, na wu pele. Wee tuun wu ni a pee sipyii p'i togaaya lɔ kari, na she Dajeli ta wu na wu Kile wu jɛeri na wu pele.

A p'i gari saan wu mu, na she wu funṅɔ to ni saliya wu kaa ni. A p'i jo: «Ta muye pyaa be k'a we saliya we shan we, na cabyaa kelee taanri (30) funṅɔ ni, sipyaa sipya w'a pɛɛɛ taha kile kelee sipya watii na mu saan wu kadugo na ge, na pu wufɔɔ wá cenreye wege ki ni we?» A saan wu pu ṅɔ shɔ na: «Yee ṅe can na saha ni Medi sheen ni Perisi sheen wo saliya wu ni, wee wemu ya ṅeri bada we ge.»

A p'i saan wu pye: «Zhude koomɔ pu shen wa ṅe wà, Dapeli, wu ya pɛɛɛ taha mu ni ma saliya wu na we. Caṅa caṅa wu ma wu Kile wu ṅeri tɔɔɔii taanri caṅa ṅii funṅɔ ni.» Ba saan w'a yee logo we, a lee di sii waha wu na fo xuuni. A wu li kɔn wuyɛ funṅɔ ni na wu Dapeli ṅunṅɔ wolo. Wu na wu ṅunṅɔ wolo wologana lemu na ge, a wu ganha na lee shaa fo na she caṅa ki pye k'a to.

Ga a pee sipyii p'i guri she saan wu mu, na she wu pye: «Saan we, na saha ni Medi sheen ni Perisi sheen wo saliya wu ni, saan wu bu wu keṅe fe taha na xɔ saliya wemu beeri na, wee da já ṅeri nige we. Go m'a lee ce kunni?» Wee tuun wu ni a saan wu jo na pu pa ni Dapeli ni, p'i she wu wá cenreye wege ki ni. A saan wu Dapeli pye: «Kile wemu mu m'a labye pyi tuun beeri ni ni ma fanha ki beeri ni ge, wee wu ma shɔ». A p'i ba ni faakagereṅe ka ni, na ba kee taga wege ki ṅɔ tɔ. A saan we ni wu fanhafɛɛ pu beeri di pu keye fe taha ki na ni pu kabeleṅɛɛ ni, kɔnhɔ ṅeri wa shishiin ganha da jé le kaa le ni Dapeli shizhaa na we. Lee kadugo na a saan wu gari wu saannaa puga ki ni. A wu piige ki beeri pye wu ya li we, wu ya sɔɔ wu shɔ wa be ya jé wu feni we, wu di ya já ṅmunɔ be we.

Kile ya Dajeli shɔ cɛnɛyɛ yi na

(Dajeli kuugoo 6:20-29)

Ba jiga k'a mugi wɛ, a saan wu sɔɔ yiri, na gari tɔvuyɔ na cɛnɛyɛ wege ki jɔ na. Ba w'a nɔ cɛnɛyɛ wege ki na wɛ, a wu funbenwo di Dajeli yiri na: «Dajeli, Kile jɔi wo wu wo kapyebye we, ma Kile we, wee wemu mu m'a labye pyi tuun bɛeri ni ge, w'a já ma shɔ cɛnɛyɛ yi na ya?» A Dajeli di diin wà na saan wu jɔ shɔ na: «Saan we, Kile wu ma yaha shikaraga! Nɛ Kile w'a wu melekɛ wu tun a wee di ba cɛnɛyɛ yi jɔyɔ tɔ. Yi ya já yafiin bɛ pye nɛ na wɛ, bani nɛ pye sipyitiime Kile jaha tàan, nɛ di w'a yafiin bɛ pye mu bɛ na wɛ, saan we.» A saan wu funjɔ di sii tàan, a wu jo na pu Dajeli wolo cɛnɛyɛ wege ki ni. A p'i Dajeli yeege cɛnɛyɛ wege ki ni. Fɛ pa shishiin ya ta wu na wɛ, bani wu bi Kile pye wu tadaɗa.

Ayiwa, piimu p'a Dajeli tɔɔɔ le ge, a saan wu jo na pu pa ni pee bɛeri ni, pu ni pu cèe ni pu nɔhɔpiire, na p'i ba pu wá cɛnɛyɛ yi mu wege ki ni. Sani pu nɔ wege ki nɔhɔdaan ge, a cɛnɛyɛ y'i pu co na pu shɛengi shɛengi, na pu kaciye ja ja.

Lee kadugo na a saannaa Darusi di kama pa ka na pee tun sipyii pu bɛeri mu, ni shi wu bɛeri, ni shi jomɔ pu bɛeri wo sipyii pu mu koɗɔ ke kabaya ye bɛeri na. A wu pu pye: «Jlaniɗɛ ki pye yi mu! N'a da le jomɛɛ le jo na waha yi mu, jo sipyii pu bɛeri p'a fyagi Dajeli wo Kile wu na, pu da wu pele na wo mara wu bɛeri ni.

Bani wee wu ñe Kile ñii wo we,
wu ñe Kile kodayii.

Wu saanra t'a da ga gyɛgi bada wɛ,
wu sefeere ti na ba gori yaha gbee.

Wee w'a sipya wo kaa ni, wee w'a sipya shuu.
W'a naha shesheere kakanhaɗaa pyi
fugba we ni ñiɗe ke be na.

Wee w'a Dapeli sho
cenreye yi kashinye yi na.»

Ayiwa, lee kadugo na a Dapeli di tayerege nigboho ta saannaa Darusi wo saanra ti caɗa ñii li ni, ni Perisi sheen Sirusi be wo saanra ti caɗa ñii li ni.

Imprimerie ANTBA

**Pii semεε pii tuuyɔ ya y'a wá yiye na,
na yi pinne yeege shiizhan na pye
semε kuugo nigin.**

Pee pu wa mε:

Kile w'a Koηɔ yàa

Adama ni Awa

Nuxhun ni kɔɔgbɔhɔ ki keree

Ibirayima wo keree

Yakuba wo keree

Yusufu wo keree

Musa wo keree

Wuruti wo keree

Saannaa Dawuda wo keree

Kile tudunmɔɔ Eli wo keree

Kile tudunmɔɔ Zhonasi wo keree

Kile tudunmɔɔ Dajeli wo keree